

Juni 2017

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området *SE0530103 Skvalarn*

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 - områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat- direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och natur- typer, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skydds- beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0530103 Skvalarn

Kommun: Dals-Ed

Områdets totala areal: 2,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-03-20

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-06-16

Markägarförhållanden:

Bolag

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

7160 - Källor och källkärr

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: I Natura 2000-området Skvalarn är de prioriterade bevarandevärdena bevarandet av den källpåverkad gammelskogen med förekomst av öppna källor och källkärr med en unik och specialiserad artsammansättning.

Motivering: Källorna och källkärrarna i området är representativa exempel på naturtypen källor och källkärr. Området hyser unik flora och fauna med flera sällsynta och hotade arter.

Prioriterade åtgärder: Att bevara det källpåverkade områdets hydrologi intakt och därmed förutsättningarna för de specialiserade och unika växt- och djurarter som är bundna till dessa våtmarksmiljöer. Skogen ska få utvecklas fritt och formas av naturliga processer. Kompletterande åtgärder som skyddszon vid biotopskyddsgränsen är även viktigt då biotopskyddet endast inkluderar de skyddsvärda källmiljöerna.

Beskrivning av området

Mellan Ed och Bäckefors, öster om Siljehögsmossen ligger området Skvalarn. Skvalarn består av gammal naturskogslig granskog med enstaka inslag av klibbal, tall, rönn och ask. Skogen växer på kraftigt källpåverkad mark. Ett tiotal öppna källor finns i området och vattnet från dessa och mera diffusa källor och källkärr bildar en bäck som håller vatten året om. Området är skyddat som biotopskydd och har klassats i kategorin höga botaniska värden i Skogsstyrelsens sumpskogsinventering. Delar av området är klassat som nyckelbiotop. I området finns flera rödlistade arter bland mossor, lavar och kärlväxter. Ett flertal av mossorna indikerar särskilt hotad våtmarksbiotop samt skyddsvärd skog. Några av dessa arter är tandrot, skogsfru, myskmadra, hållav, storgröe, lundarv, dunmossa, källgräsmossa och skogshakmossa. Norr om den lilla bäcken gränsar skogen till Siljehögsmossen.

Vad kan påverka negativt

Här listas några av de övergripande faktorer som kan påverka naturtyperna och arterna inom Skvalarns Natura 2000-område negativt.

- Nya och eventuella tidigare ingrepp i form av dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom reglering av sjöar och vattendrag kan påverka naturtypens hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, vilket i sin tur kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning.
- Anläggning av skogsbilvägar över eller i närheten kan medföra att hydrologin och/eller hydrokemin i området förstörs.
- Skogsbruk: Den källpåverkade marken i området är mycket känslig för sönderkörning av skogsmaskiner och dylikt. Skogsbruk leder också till att miljöer där det funnits lång skoglig kontinuitet förlorar arter knutna till trädskiktets varierade sammansättning och/eller marklevande arter som kräver beskuggning. Avverkning av närliggande fastmark kan innebära att näringsämnen läcker ut och att de hydrologiska förhållandena ändras och därmed källornas specialiserade artsammansättning.
- Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i området ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i närheten kan också skada naturtypen genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten.
- Ökad våtdeposition av kväve gör även att naturtypernas vegetationssammansättning påverkas negativt.
- Byggande av nya kommunikationsleder, anläggningar etc. kan förstöra eller skada de känsliga källmiljöerna. Antingen som en direkt effekt eller genom anläggningsarbetet.
- Underhåll av befintlig väg kan medföra negativ påverkan på hydrologi och hydrokemi.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. Om en verksamhet/åtgärd påverkar ett Natura 2000-område så kan det vara tillståndspliktigt även om det utförs utanför Natura 2000-området. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.
- Förbud mot markavvattning gäller i hela länet. För skyddsdikning efter avverkning eller vid förnygringsavverkning gäller dock anmälningsplikt, varför det är viktigt att Skogsstyrelsen ger råd om försiktighetsåtgärder i anslutning till området.
- Biotopskydd bildat av Skogsstyrelsen. Beslutat 2016-09-22

Prioriterade bevarandeåtgärder:

- Att bevara det källpåverkade områdets hydrologi intakt och därmed förutsättningarna för de specialiserade och unika växt- och djurarter som är bundna till dessa våtmarksmiljöer. Skogen i området ska få utvecklas fritt och formas av naturliga processer.

Området är skyddat som biotopskydd vilket innebär att skogen och källmiljöerna lämnas för fri utveckling. Då skyddszoner inte kan inkluderas inom avgränsningen för biotopskydd är det viktigt att skyddszon lämnas mot biotopskyddets gräns vid avverkning och andra åtgärder som kan ha en negativ påverkan på områdets naturvärden. Det är även viktigt att hänsyn tas för att undvika markskador som kan påverka hydrologi och hydrokemi i området. Skogsstyrelsen bör vid behov meddela råd eller förelägganden enligt miljöbalken för att bli säkra buffertzoner och undvika markskador som kan påverka hydrologi och hydrokemi och därmed även förutsättningarna för naturtypernas typiska arter. Eventuellt skulle kompletterande naturvårdsavtal som omfattar skyddszoner kunna upprättas.

Övriga bevarandeåtgärder:

- Underhåll av befintlig väg bör ske med försiktighet för att minimera negativ påverkan på området och dess naturtyper

Övrigt:

Avgränsningen för biotopskyddet omfattar de skyddsvärda källmiljöerna för området. Nästa gång Länsstyrelsen ges möjlighet att uppdatera Natura 2000-områdena, kommer Länsstyrelsen att föreslå gränsändring av Natura 2000-området till regeringen. Länsstyrelsens förslag är att Natura 2000-gränsen justeras så att hela biotopskyddet inkluderas i Natura 2000-området samt eventuella skyddszoner. Länsstyrelsen kommer även att föreslå att icke skyddsvärd skogsmark, mark som varken är Natura 2000-naturtyp eller som behövs som skyddszon inte längre ska ingå in i Natura 2000-området och tas bort. Exakt avgränsning kommer att kommuniceras med markägarna när nästa uppdateringstillfälle blir aktuellt. Arealen för föreslaget biotopskydd är 3,18 hektar och omfattar skyddsvärda källor och källkärr samt omgivande källpåverkad skogen.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

7160 - Källor och källkärr

Areal: 2,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,7 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I området finns ett tiotal öppna källor samt ett flertal mer diffusa källor och källkärr. Vattnet från källorna och källkärrarna bildar i sin tur en bäck som håller vatten året om. Källorna ligger insprängda i ett gammalt naturskogslikt granbestånd. Markförhållandena är generellt kraftigt källpåverkade i området. I källorna och källkärrarna finns flera speciella arter varav flera är sällsynta och/eller hotade. Några av dessa arter är hållav, skogsfru, tandrot, myskmadra och lamellsnäcka. För naturtypen typiska arter som dunmossa, källgräsmossa samt karaktärsarten storgröe har också observerats i området.

Källorna och källkärrarna är svåra att avgränsa då övergången mellan källa/källkärr och källpåverkad skogsmark oftast sker gradvis och/eller mosaikartat, därför har någon exakt avgränsning av källorna och källkärrarna inte gjorts i området. Arealen 1,7 ha inkluderar hela skogen inom Natura 2000-området, själva naturtypsarealen är något mindre. Om en gränsjustering av Natura 2000-området kommer att gå igenom kommer arealen källor och källkärr inklusive källpåverkad skog att vara 3,18 ha (se ytterligare beskrivning under "övrigt" under bevarandeåtgärder på områdesnivå).

Generell beskrivning av naturtypen:

Till naturtypen hör källor och fattiga till intermediära källkärr som påverkas av ständigt strömmande grundvatten. Små källbäckar kan förekomma. Vegetationen är särpräglad och förekommer ofta fläckvis vid källorna och bäckarna. Trädskiktet kan variera mellan 0-100 %. Naturtypens utbredning är vanligtvis liten och förekommer främst i boreal region. Källmiljöerna har en speciell flora och fauna som varierar med vattnets mineralsammansättning och krontäckningen i området. Naturtypen förutsätter ständig tillgång på strömmande grundvatten och är beroende av opåverkad hydrologi och hydrokemi. Skogsbruk kan vanligtvis inte bedrivas i dessa miljöer alternativt bedrivas med stor naturvårdshänsyn. Välbevarad grundvattenstatus är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Exempel på typiska arter: bäckbräsma, gullpudra, källört, bandbryum, källgräsmossa och dunmossa.

Naturtypen är känslig för igenväxning, förändrad hydrologi som t.ex. förändringar i anslutande grundvattenförekomster och förändrad hydrokemi, ökad näringstillförsel och störning av myrens torvbildning samt fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen källor och källkärr, inklusive den omgivande källpåverkade skogen, ska vara minst 1,7 ha. Områdets ska bestå av en gammal granskog av naturskogskaraktär med rikligt inslag av både öppna och mer diffust avgränsade källor samt en källpåverkad bäck. Områdets hydrologi och hydrokemi ska vara intakt och präglas av en kontinuerlig tillförsel av strömmande källvatten. Större mänskliga ingrepp ska inte finnas. Skogen ska formas av naturliga processer och ha ett flerskiktat trädskikt med förekomst av gamla träd och död ved i olika

nedbrytningsstadier. Källorna, som ligger inbäddade i granskogen ska hysa en representativ källpåverkad flora och fauna. Typiska arter som dunmossa, källgräsmossa och bandbryum ska förekomma allmänt-rikligt och inte minska.

Bevarandetillstånd

Områdets källor och källkärr bedöms ha ett gynnsamt tillstånd. Här finns flera arter som signalerar källor och källkärr med höga naturvärden samt flera typiska arter som indikerar jämn tillströmning av källvatten. Området är dock lokalt påverkat av en väg i västra delen samt gränsar till stor del till produktionsskog.

Dokumentation

- Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. 2015-12.
- Martinsson, P.-O. 1993: Våtmarksinventering i Älvsborgs län. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Rapport 1993:6.
- Skogsstyrelsen. 1992. Sumpskogsinventering.
- Skogsvårdsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotopsinventering.
- Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Natura-2000/. 2015-12.

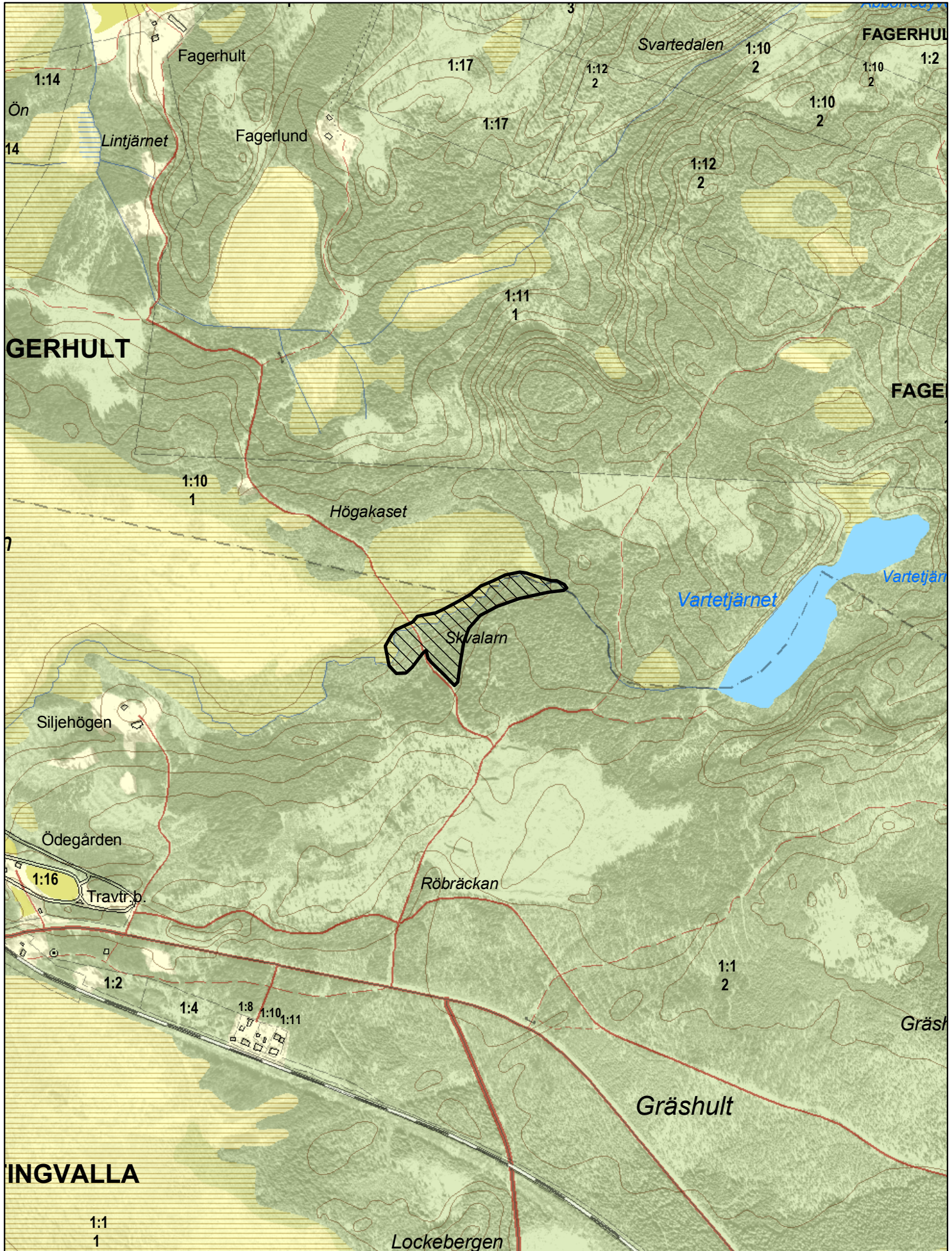
Bilagor

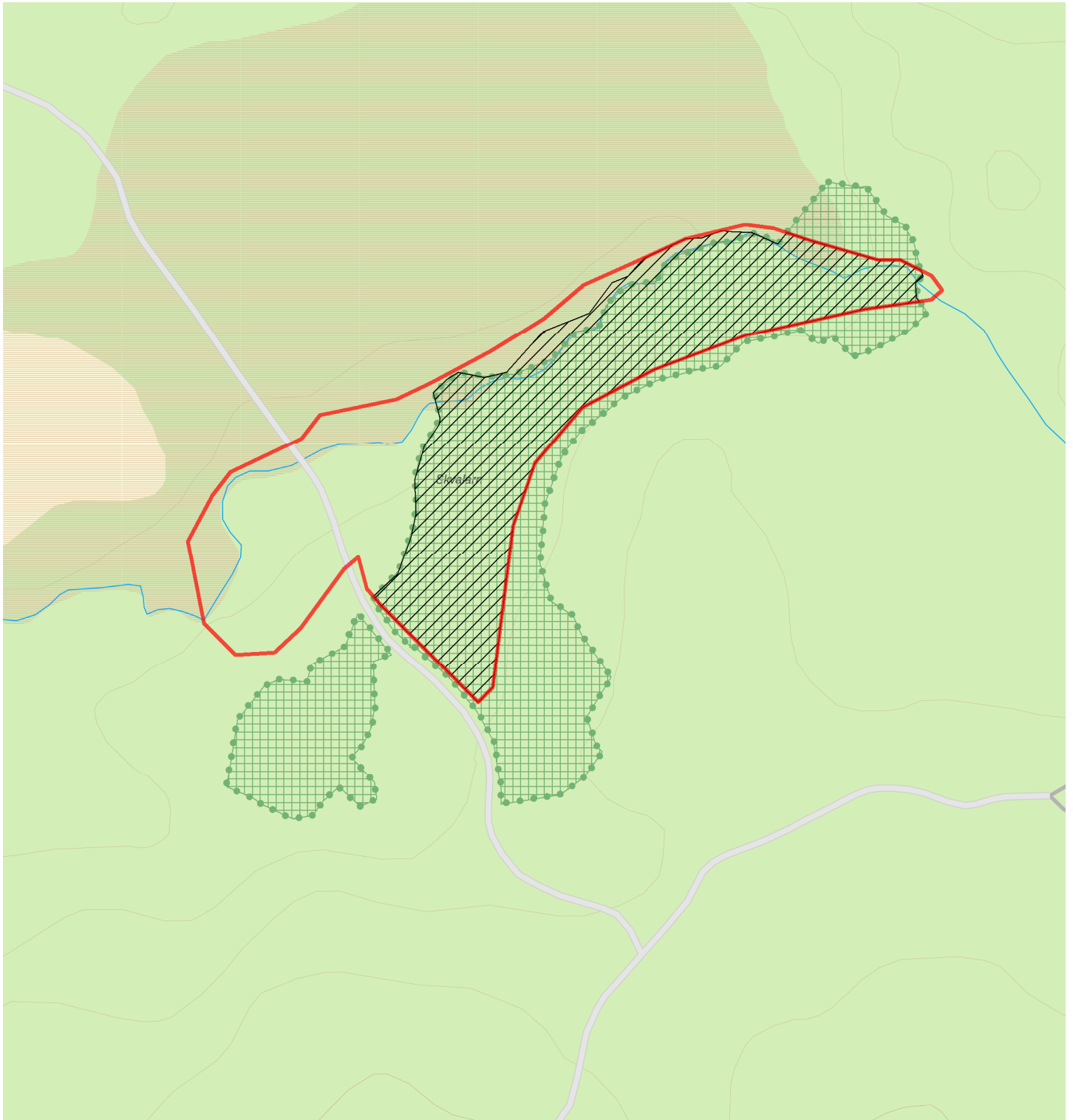
Bilaga 1. Natura 2000-områdets avgränsning

Bilaga 2. Naturtypskarta

Natura 2000 - SE0530103 Skvalarn

Natura 2000-naturtypskarta, Skvalarn SE0530103 Dals-Ed kommun

- 7160 - källor och källkärr
- Natura 2000
Habitatdirektivet
- SKS Biotopskydd

Naturtypen källor och källkärr (7160) förekommer inom hela biotopskyddet. Länsstyrelsen kommer att föreslå gränsändring av Natura 2000-området så att det följer biotopskyddets gräns vid nästa uppdateringstillfälle. Tills vidare gäller nuvarande Natura 2000-gräns.

